

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tehy ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Eduskunnan edellyttämät muutosesitykset ovat kannatettavia seuraavin huomioin: kotoutumisen eri toimijoiden roolia ja vastuita tulee selkeyttää, toimijoiden välistä yhteistyötä ja tietojärjestelmien yhteen toimivuutta tulee parantaa, tilastointia ja tulosten mittareita tulee kehittää, rahoitusmekanismeja tulee selkeyttää ja erilaisia digitalisaation tuomia mahdollisuuksia hyödyntää. Erilaisista projekteista ja hankkeista on päästävä pysyviin toimintamalleihin ja pysyvään rahoitukseen sekä toiminnan systemaattiseen monialaiseen ja moniammatilliseen kehittämiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kotoutumisen laatuun, jota on voitava arvioida erilaisin mittarein.

Kotoutumisen toimenpiteet tulee laatia kotoutujalähtöisesti siten, että kotoutuja on prosessissa aktiivinen toimija kotoutujan tarpeet huomioiden. Kotoutumistoimet on edelleen suunnattu pääasiassa muille kuin työperäisille maahanmuuttajille. Kuitenkin myös työperäisen maahanmuuttajille on tarvetta erilaisiin kevyempiin kotoutumistoimiin ja erityisesti perhekotoutumiselle on tarvetta esimerkiksi puolison työllistymisen näkökulmasta. Puolisoon ja perheeseen kohdistuvat aktiiviset kotoutumistoimet saattavat myös olla vetovoimatekijä etsittäessä kansainvälisiä osaajia Suomen työmarkkinoille. Kotoutumispalveluiden tulisi olla ainakin osittain kaikkien halukkaiden saatavilla, jotta integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään sujuisi. Työperäiset maahanmuuttajat tarvitsevat esimerkiksi tietoa työelämään liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, työturvallisuudesta ja työehdoista.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

Ei lausuttavaa.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen välineitä on kehitettävä, prosesseja on selkeytettävä ja nopeutettava. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tutkintojen tunnustamisen osalta on projektien sijaan saatava pysyvä tutkintojen tunnustamisen polku, jonka avulla myös jo maassa olevat maahanmuuttajataustaiset sote-alan ammattilaiset saavat tutkintonsa tunnustettua ja kielitaidon nostettua riittävälle tasolle kohtuullisin kustannuksin. Tutkintojen tunnustamisessa on luotava pysyvä malli, jossa yhteistyötä tehdään myös työnantajien kanssa Valviran määräämän sopeutusmisajan paikan löytämiseksi. On lisättävä erilaisia joustavia tapoja, joilla riittävän osaamisen voi osoittaa ja ammatillista osaamistaan voi täydentää sen sijaan, että ohjataan suorittamaan kokonaan uutta vastaavaa tutkintoa.

Pikaisena työllistymisen keinona sote-alan maahanmuuttajille esimerkiksi sairaanhoitajille on yleistynyt työllistyminen hoiva-avustajaksi. On kuitenkin varmistettava, että maahanmuuttajilla on selkeä koulutuspolku koulutustaan vastaaviin tehtäviin, eikä maahanmuuttaja joudu ammatilliseen umpikujaan jumittuessaan hoiva-avustajaksi pätevyitysmispolun puuttuessa. Räättälöidyt työllistymisen pätevyitysmispolut ovat avain sote-henkilöstön työllistymisessä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Samalla tulee huolehtia riittävästä kielitaidosta, sillä sote-alalla puutteellinen kielitaito on merkittävä työllistymisen este.

Sosiaali- ja terveysalalla kielen hyvä suullinen ja kirjallinen hallinta on osa ammattipätevyyttä ja potilasturvallisuutta, siksi kielenopetukseen on panostettava. Kotoutumisohjelmassa asetettu kielitaidon tavoite B1.1 ei riitä kaikissa sote-alan tehtävissä ja siksi on oltava keinoja kielitaidon kehittämiseksi varsinaisen kotoutumisohjelman päätyttyä. On oltava erilaisia kielenoppimisen väyliä, mahdollisuus yksilöllisiin joustoihin ja opiskeluun työn ohella. On kuitenkin huomattava, että sosiaali- ja terveysalalla on hyvin erilaisia työtehtäviä ja kielitaitovaatimusten tulee siksi olla erilainen eri työtehtävissä. Englanninkielisissä koulutuksissa on taattava ja testattava riittävä suomen kielen taito.

Työmarkkinoiden tarpeet eivät välttämättä kohtaa maahanmuuttajien osaamisen kanssa ja siksi opintojen yhteyttä työelämään tulee lisätä. Maahanmuuttajien aiemman osaamisen ja työkokemuksen tunnistaminen voi olla haastavaa ja siksi on tarjottava joustavia ja räättälöityjä polkuja työmarkkinoille pääsyyn. Erityisesti tulee panostaa digiosaamiseen. Sote-alalla pätevyityskoulutuksissa on pidettävä kiinni kotimaisille tutkinnoille asetetuista vaatimuksista potilasturvallisuuden takaamiseksi.

Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen ja työllistäminen on nostettu esille mutta haasteiden voittamiseen mm naisten tavoittamiseen ei esitetä riittävän konkreettisia toimia. Kotoa

työllistyminen on vaikeaa, jos suomen kielitaito ei suju, jos tarjolla on vain koulutusta vastaamatonta työtä tai koulutusta ei ole lainkaan. Maahanmuuttajanaisten kohdalla on siksi tärkeää tavoittaa naiset maahantulon alkuvaiheessa ja kohdentaa erityisiä toimia naisten työmarkkina-aseman parantamiseksi.

Koko työperäisen maahanmuuton prosessia on nopeutettava digitalisaatiota ja automatisaatiota hyödyntäen. Työhaun prosessin ja tutkintojen tunnustamisen on oltava selkeää ja läpinäkyvää ja kustannuksiltaan työntekijälle kohtuullista.

Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä suomalaisessa työelämässä on myös tärkeää kiinnittää huomiota ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ja rasismien ehkäisemiseen. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti maahanmuuttoa koskevissa uudistuksissa otetaan huomioon ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisy. Työperäisen maahanmuuton hyväksikäytön ennalta ehkäisemiseen on panostettava ja viranomaisvalvontaa on lisättävä. Kaikkien toimijoiden on sitouduttava rekrytoinnin eettisten pelisääntöjen noudattamiseen.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

Kotoutumisprosessin käynnistymisen nopeuttaminen on erittäin tärkeä ja kannatettava toimi.

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Työelämässä tapahtuvan syrjinnän ja hyväksikäytön kitkemiseksi ei pelkkä tiedotus ja neuvonta riitä vaan tarvitaan lainsäädäntöä ja viranomaisten tehostettua valvontaa. On myös tarpeen koventaa ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvistä rikoksista annettuja rangaistuksia.

Maahanmuuttajien neuvontapalvelut eivät voi perustua hankerahoitukseen ja erilaisiin projekteihin vaan tarvitaan systemaattista neuvontaa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja työelämän pelisäännöistä, jotta maahanmuuttajataustaiset työntekijät tuntevat oikeutensa ja näin voidaan ehkäistä työperusteista hyväksikäyttöä.

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumisohjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Ei lausuttavaa.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

Suomi tarvitsee yhä enenevässä määrin työperäistä maahanmuuttoa ja samalla yrityksiä, jotka työllistävät maahanmuuttajataustaisia ja joissa edistetään työelämän monimuotoisuutta. Työyhteisöjen monimuotoisuutta ja monikulttuurisuusosaamista tulee vahvistaa.

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Ammattijärjestöjen osallistumista maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työelämään kiinnittymiseen tulee entisestään vahvistaa. Yhteistyö vahvistaa maahanmuuttajien tuntemusta suomalaisesta työelämästä ja vähentää riskiä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytölle.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen on merkittävä osa onnistunutta kotoutumista. Kotoutujan integrointi työelämään ja osallisuuden tunne voi lisääntyä myös toimimalla oman työpaikkansa ammattiosastoaktiivina. Monilla maahanmuuttajilla on puutteelliset tiedot ja käsitykset ammattiyhdistysten roolista ja toiminnasta ja siksi tietoutta ja mahdollisuutta toimia ay-liikkeessä on kasvatettava. Työyhteisön ja oman ammattiliiton tuki edistää osaltaan kotoutumista, suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumista, työpaikkaan sitoutumista ja hyviä väestösuhteita.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

Ei lausuttavaa.

Koivuniemi Sari
Tehy ry - Sari Koivuniemi Tehy ry